

Турова Є.О., студентка юридично-психологічного факультету Національної академії внутрішніх справ;

Науковий керівник: Катеринчук К.В., доцент кафедри кримінально-правових дисциплін, юридично-психологічного факультету Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ПОНЯТТЯ «ПРОВОКАЦІЯ ЗЛОЧИНУ» У ВІТЧИЗНЯНІЙ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

Оскільки у чинному Кримінальному кодексі України відсутнє визначення «провокації злочину», ми вважаємо актуальним дослідити дане питання. Історичні корені провокації як правового явища виходять із законів Древнього Риму, якими встановлювалося правило «*provoctio ad rorriiis*» - процедура прямої апеляції до народу громадянина, засудженого судом магістрату. Тобто правовий інститут провокації споконвічно розумівся зовсім інакше, у порівнянні із сучасним його змістом, і був спрямований на забезпечення гарантії прав і законних інтересів громадян. В епоху середньовіччя відбувається поступова еволюція поняття провокації. У цей період, коли створювалася політика, вільна від будь-яких стримувань морального або релігійного характеру та яка брала до уваги тільки реальні інтереси монарха, методи провокації одержали широке поширення. Найбільш серйозний рівень теоретичної розробки питання щодо провокації одержало у матеріалах європейської літератури ще в середині XIX ст. і у вітчизняній юридичній літературі другої половини XIX - початку XX ст. Вітчизняні вчені та науковці досліджуючи дане питання дійшли висновку, що провокацією визначається ситуація, коли особа схиляє іншу особу до вчинення злочину з метою викрити її у вчиненні злочину. Аналіз понять дає підстави зробити висновок, про те, що провокація є одним з видів підбурювання, якій характерна мета викриття особи у вчиненні злочину і притягнення її до відповідальності. О.В. Говорухіна дає наступне

визначення провокації злочину, а саме: це умисні односторонні дії особи (провокатора), спрямовані на втягнення особи, яку провокують, у вчинення злочину з метою викриття останньої у скоєному. При цьому провокація злочину відрізняється від підбурювання до вчинення злочину та не створює співучасті [1, с. 4]. О.Ф. Бантишев, С.А. Кузьмін вважають, що провокація злочину - це активні дії суб'єктів з умисного спонукання особи (осіб), які не мають злочинного умислу до скоєння злочину з метою наступного викриття особи, котра скоїла даний злочин [2, с. 105].

О.І. Альошина під провокацією злочину розуміє завідоме створення особою обстановки, що викликає вчинення іншою особою злочину, або співучасть у такому злочині з метою її викриття, шантажу або заподіяння іншої матеріальної чи нематеріальної шкоди такій особі [3, с. 4]. Підтримуємо думку тих науковців, які вважають, що провокаційна діяльність можлива по відношенню до будь-якого з умисних злочинів: отримання неправомірної вигоди службовою особою; підкупу службової особи юридичної особи приватного права; незаконного обігу зброї, наркотичних засобів чи психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів; злочинів проти власності, життя та здоров'я, честі та гідності; податкових та військових злочинів і т.д. У зв'язку з цим, слід зазначити, що існує необхідність в проведенні кримінально- правового аналізу видів провокаційної діяльності, результатом якого повинні стати теоретично обґрунтовані пропозиції стосовно удосконалення кримінального законодавства в частині провокації злочинів.

Список використаних джерел

1. Говорухина Е.В. Понятие и правовые последствия провокации в уголовном праве : автореф. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08. «Уголовное право и криминология; уголовно исполнительное право» / Е.В. Говорухина. - Ростов, 2002. - 18 с.
2. Бантишев О.Ф. Провокация хабара как специальный вид соучастия у злочині/ О. Ф. Бантишев, С. А., Кузьмін. - К. : Прецедент, 2008. - 120 с.
3. Альошина О.І. Провокація злочину (кримінально-правове дослідження) : автореф. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08. «Уголовное право и криминология; уголовно исполнительное право» / О.І. Альошина. - Дніпропетровськ, 2007. - 19 с.